

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

Леоненко А.В., Красілов А.Д.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Досліджено теоретичні питання стосовно застосування інноваційних технологій у фізичному вихованні дошкільників, дітей шкільного віку, студентів та спортсменів. Проаналізовано основні підходи до визначення понять «інновація», «інноваційні технології». З'ясовано особливості інноваційних процесів у фізичній культурі. Визначено варіанти впровадження інноваційних технологій на уроках фізичної культури. Запропоновано перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: інновація, інноваційні технології, інтерактивне навчання, інноваційна діяльність, фізичне виховання.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку фізичної культури одним із головних завдань цієї галузі є організація фізкультурно-оздоровчої роботи. Тому значну увагу у фізичному вихованні дітей та молоді науковці звертають на застосування інноваційних технологій, які сприяють не лише удосконаленню рухових якостей та дотриманню здорового способу життя, але й підвищенню мотивації до занять фізичною культурою та спортом. Як зазначають науковці інновації мають на меті вирішення актуальної проблеми, а також позитивні зміни в змісті, організації та технології навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі знаходимо низку наукових досліджень, присвячених проблемі застосування інноваційних технологій у системі фізичного виховання дошкільників (О. Лахно), молодших школярів (Н. Москаленко, Н. Павлова, І. Хрипко), дітей середнього та старшого шкільного віку (О. Андреева, Ю. Васьков, Г. Глоба, Д. Єлісеєва, В. Маринич), студентів (Т. Базилюк, В. Гружєвський, Т. Кожедуб, А. Самошкіна, В. Сергієнко, Т. Сичова, С. Футорний) та спортсменів (Т. Базилюк, В. Пасько, І. Собко) та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас недостатньо дослідженими залишаються питання, присвячені обґрунтуванню сутності та змісту інноваційних технологій у фізичному вихованні.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є аналіз проблеми застосування інноваційних технологій у фізичному вихованні дітей та молоді.

Виклад основного матеріалу. Інноваційні технології у сучасній науковій літературі розглядаються як процесуально структурована сукупність прийомів і методів, спрямованих на вивчення, актуалізацію та оптимізацію інноваційної діяльності у результаті якої створюються нововведення, які визивають якісні зміни [6].

Твеліна А. у результаті дослідження процесів виникнення оздоровчих інновацій і розвитку фізичної культури та фізкультурної освіти молоді виділила ознаки інновацій у цій сфері:

- циклічність розвитку – інновації у розвитку проходять однакові стадії;
- зв'язок з часом – відповідність інновацій сучасним вимогам суспільства;
- новизна якості – революційні зміни у підходах до оздоровлення;

– системність перетворення – інновації виникають на всіх рівнях організації оздоровчої діяльності [9].

Погоджуючись із висновками дослідниці, додамо, що важливою ознакою інновацій також є їх здатність до перетворення існуючих форм і методів виховання, створення нових цілей і засобів її реалізації.

Також науковці [13] вважають, що ефективним є застосування таких інноваційних технологій в процесі фізичного виховання:

– кооперативно-групове навчання, що дає можливість самостійно набувати знання, формувати фізичні якості, удосконалювати окремі вміння та навички;

– інтерактивний методично-організаційний комплекс можна віднести до інформаційних технологій навчання, що надають доступ до нетрадиційних джерел інформації (електронна бібліотека, сайти Інтернету, соціальні мережі), створюючи можливість для творчої діяльності, формування професійних навичок, можливість реалізувати нові форми та методи навчання;

– застосування мультимедіа, що є новою технологією, тобто сукупністю прийомів, методів, способів продуктування, обробки, зберігання й передавання аудіовізуальної інформації, заснованої на використанні компакт-дисків або Інтернет-джерел, електронних бібліотек [13].

Розглянемо детальніше питання застосування інноваційних технологій у фізичному вихованні дошкільників, дітей шкільного віку, студентів та спортсменів.

Лахно О. у наукових дослідженнях розглядає застосування інноваційних технологій у фізичному вихованні дошкільників. Учена розробила інноваційну технологію інтегрального психомоторного розвитку дітей 5-6 років, які передбачали застосування технічного пристрою з використанням елементів баскетболу, ігор з використанням елементів туризму, модифікованої методики М. Монтессорі та функціонально цілісно, інтегрально єднають, різні елементи навчання і виховання [4].

Метою запровадження інноваційних програм у фізичному вихованні школярів, як зазначає Н. Москаленко, забезпечує покращення всіх складових здоров'я – психічного, соціального, фізичного [7]. Собко І. зазначив, що в спортивній практиці сучасні інноваційні технології застосовуються в системі підготовки фахівців з фізичної культури

і спорту для підвищення якості навчання спортсменів техніці обраного виду спорту, розвитку тактичної майстерності та придбання теоретичних знань, а також для визначення реакції організму спортсмена на різні навантаження на основі використання різних приладів і програм [8].

Науковці Гаркуша С. та Шаповаленко І. пропонують такі варіанти впровадження інноваційних технологій на уроках фізичної культури:

- кооперативного навчання (групового), до яких відносяться «робота в парах, трійках», «робота в малих групах»;
- колективно-групового навчання – «обговорення проблеми в загальному колі», «мікрофон», «незакінчені речення», «мозковий штурм», метод «навчаючи – навчаюсь», «дерево рішень»;
- технологія ситуативного моделювання, до якої відносяться імітаційні та рольові ігри;
- технології опрацювання дискусійних питань – методи «Займи позицію» та «Зміни позицію», «Дискусія» [12].

На думку Єлісеєвої Д., новітні інноваційні технології, несуть у собі не стільки предметний зміст, скільки такі способи організації різних видів діяльності учнів й організаційні форми освітнього процесу, при використанні яких створюються оптимальні можливості для навчання [3]. Також інноваційні технології повинні включати впорядковану сукупність дій, операцій і процедур, які інструментально забезпечують досягнення прогнозованого та діагностованого результату в умовах навчально-виховного процесу. Науковцем запропоновано інтерактивну технологію зміцнення здоров'я дітей старшого шкільного віку в процесі самостійних занять фізичним вихованням, у якій запропоновано використання дидактичних ігор із застосуванням технологій комп'ютерного програмування (scratch-програм), заснованих на елементах комп'ютерного навчання для формування системи знань з організації і методики проведення самостійних занять фізичним вихованням [3]. Також дослідницею розроблено веб-сайт, який містить: систему контролю за показниками фізичного стану школярів; практичні рекомендації щодо застосування різних видів фізкультурно-оздоровчих програм, які обираються учнями відповідно до їхніх мотиваційних пріоритетів та інтересів.

Дослідниця Федоренко Є. [10] розробила програму з формування мотивації до спеціально організованої рухової активності старшокласників, що складається з використання на уроках фізичної культури:

- засобів та методів, які сприяють формуванню мотивації до спеціально організованої рухової активності (диференційований підхід до розвитку рухових якостей та виконання навчальних завдань під час проведення уроку, використання ігрового й змагального методів на етапі вдосконалення техніки рухових дій);
- форм виховання у позанавчальний час (проведення з учнями бесід, дискусій, зборів, лекцій, семінарів, диспутів, факультативних занять та секцій, проведення конкурсів, вікторин, інтелектуальних ігор на спортивну тематику тощо; проведення тематичних батьківських зборів, надання індивідуальних консультацій, залучення батьків до участі в спортивно-масових заходах) та інформаційного забезпечення (надання учням

інформації про ДЮСШ та спортивні секції, які функціонують у місті, використання плакатів, фотовиставок, стінгазет тощо). На уроках фізичної культури вчителем доцільно впроваджувалися різноманітні засоби, які сприяли підвищенню інтересу учнів до занять фізичною культурою, формуванню потреби в рухах.

Дослідник Дикий О. звертає увагу на проблему профільного навчання за спортивним напрямом старшокласників [2]. У процесі профільного навчання за спортивним напрямом значне місце посідають курси за вибором, які створюються за рахунок варіативного компонента змісту освіти. Науковець зазначає, що в цьому аспекті слід зосередити увагу на тому, що саме спецкурси поглиблюють та розширюють основний курс предметів відповідно до профілю навчання, надають можливості для організації творчої роботи учнів через систему індивідуальних завдань професійної спрямованості, забезпечують індивідуальні інтереси кожного школяра, а саме:

- поглиблене та розширене вивчення профільних предметів у старших класах;
- формування індивідуальної освітньої траєкторії учнів, орієнтацію на усвідомлений і відповідальний вибір майбутнього профілю навчання, а в подальшому й професії;
- сприяють вивченню непрофільних предметів і зорієнтовані на вид діяльності поза профілем навчання;
- забезпечують учням умови для здобуття якісної середньої освіти.

У наукових дослідженнях Маринич В. розглядає інноваційні підходи в організаційному забезпеченні фізкультурно-оздоровчої роботи у позашкільних навчальних закладах, що визначає підґрунтя розвитку процесів взаємодії із загальною середньою освітою завдяки практичній і соціальній сутності позашкільної освіти [5]. Дослідницею запропоновано комплексні інноваційні проекти «Здорове покоління», «Літня школа радості і здоров'я», «Школа радості і здоров'я» для гуртків різних напрямів позашкільної освіти. Впровадження інноваційних підходів в організаційному забезпеченні фізкультурно-оздоровчої роботи в умовах позашкільних навчальних закладів, як стверджує дослідниця, здійснюється на підставі застосування нових організаційних форм спортивно-масової роботи; врахування заходів з формування цінностей фізичної культури; забезпечення розвитку індивідуальних особливостей вихованців; співпраці керівників гуртків, вчителів шкіл, вихованців та їх батьків із залученням соціального педагога, психолога, фахівця з фізичної реабілітації.

Науковець Собко І. в якості інноваційної технології обґрунтовано застосування світлодіодного світильника для кодування інформації за допомогою зміни кольору ламп, щодо різних вправ, які застосовуються у тренувальному процесі баскетболісток. Застосування світлодіодного лінійного світильника в тренувальному процесі у баскетболі, як зазначає дослідниця, передбачає закріплення даного технічного пристрою на двох баскетбольних стійках під щитами на рівні очей спортсменів і використання різних кольорів світильника. Залежно від того, який колір включений, баскетболісти виконують ту чи іншу технічну дію. Світловий сигнал

використовується також для вдосконалення групових і командних взаємодій [8].

Дослідниця Базилюк Т. розробила інноваційну технологію аквафітнесу ігрового спрямування з елементами баскетболу [1]. Як зазначає автор дослідження, заняття баскетболом на воді проводилися за модифікованими правилами за схемою, аналогічною проведенню баскетболу у спортивному залі. Для гри в баскетбол на воді були розроблені спеціальні щити, особливістю яких є їх максимальна наближеність до стандартного баскетбольного щита, однак з меншими розмірами і спеціальною системою кріплення. Ця конструкція, як наголошує дослідниця, передбачає також застосування міцних матеріалів, що дозволяє виконувати кидки з різних дистанцій і з різним кидковим зусиллям без ризику пошкодження баскетбольного щита та кошика. Це відрізняє розробку науковця від конструкцій баскетбольних щитів для баскетболу на воді, які пропонуються в промисловості.

Дослідником Футорним С. запропоновано групу інтерактивних методів концепції формування здорового способу життя студентів у процесі

фізичного виховання з використанням інноваційних технологій, які становили: міні-лекція, інформаційне повідомлення, презентація, «мозковий штурм», обговорення і дебати, рольова гра, метод проектів [11]. Ефективному їх включенню в процес фізичного виховання, як наголошує науковець, сприяли інформаційні технології, які дозволили якісно забезпечити студентів інформацією, сформувавши стійкий інтерес і підвищити мотивацію до занять з фізичного виховання. У даному цільовому напрямку науковцем запропоновано до використання технології електронної аудіо- і відеопрезентації; технологія веб-проекування та технологія електронного портфоліо.

Висновки і пропозиції. Таким чином, застосування інноваційних технологій у фізичному вихованні дітей та молоді сприяють: активізації фізкультурно-оздоровчої роботи, підвищенню зацікавленості до систематичних занять фізичною культурою, формують самостійність, творчу активність, ініціативу. Перспективним напрямом подальших досліджень визначено обґрунтування інноваційної технології секційних занять дітей шкільного віку.

Список літератури:

1. Базилюк Т. А. Інноваційна технологія аквафітнесу з елементами баскетболу в фізичному вихованні студенток: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. вих. та спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних верств населення» / Тетяна Антонівна Базилюк; Національний університет фізичного виховання і спорту України. – К., 2013. – 20 с.
2. Дикий О. Ю. Актуальні проблеми профільного навчання за спортивним напрямом старшокласників / О. Ю. Дикий // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – 2016. – № 3. – С. 65–68.
3. Єлісеєва Д. С. Інноваційна технологія зміцнення здоров'я дітей старшого шкільного віку в процесі самостійних занять фізичним вихованням: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. вих. та спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних верств населення» / Дар'я Сергіївна Єлісеєва; Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту. – Дніпро, 2016. – 21 с.
4. Лахно О. Г. Інноваційні технології розвитку психомоторних здібностей у фізичному вихованні дітей 2-го–5-го років життя: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. вих. та спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних верств населення» / Олена Геннадіївна Лахно; Національний університет фізичного виховання і спорту України. – К., 2013. – 20 с.
5. Маринич В. Л. Інноваційні підходи в організаційному забезпеченні фізкультурно-оздоровчої роботи у позашкільних навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. вих. та спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних верств населення» / Вікторія Леонідівна Маринич; Національний університет фізичного виховання і спорту України. – К., 2014. – 20 с.
6. Москаленко Н. Інноваційна діяльність у фізичному вихованні загальноосвітніх навчальних закладів / Н. Москаленко // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – 2015. – № 4. – С. 35–38.
7. Москаленко Н. В. Теоретико-методичні засади інноваційних технологій в системі фізичного виховання молодших школярів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора наук з фіз. вих. та спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних верств населення» / Наталія Василівна Москаленко; Національний університет фізичного виховання і спорту України. – К., 2009. – 42 с.
8. Собко І. М. Інноваційні технології в тренувальному процесі кваліфікованих баскетболісток з вадами слуху: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. вих. та спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних верств населення» / Ірина Миколаївна Собко; Національний університет фізичного виховання і спорту України. – К., 2014. – 22 с.
9. Твеліна А. О. Соціально-педагогічні передумови використання засобів оздоровчого фітнесу в системі підготовки майбутніх вчителів фізичної культури / А. О. Твеліна // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Шевченка. Серія: Педагогічні науки; фізичне виховання та спорт. – 2014. – № 2. – С. 232–236.
10. Федоренко Є. О. Формування мотивації до спеціально організованої рухової активності старшокласників: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. вих. та спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних верств населення» / Євгенія Олегівна Федоренко; Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту. – Дніпропетровськ, 2012. – 22 с.
11. Футорний С. М. Теоретико-методичні основи інноваційних технологій формування здорового способу життя студентів в процесі фізичного виховання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора наук з фіз. вих. та спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних верств населення» / Сергій Михайлович Футорной; Національний університет фізичного виховання і спорту України. – К., 2015. – 43 с.
12. Шаповаленко В. І. Інтеграція інноваційних елементів та інтерактивних технологій в освітній процес фізичного виховання / В. І. Шаповаленко, С. В. Гаркуша // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Шевченка. – 2013. – Вип. 112. – Том 2. – С. 304–308.
13. Школа О. М. Використання інноваційних технологій в процесі навчання студентів та організації змагань з різних видів спорту / О. М. Школа, О. І. Грищенко, Л. К. Грищенко // Scientific Journal «ScienceRise». Серія: Педагогічні науки. – 2014. – № 3. – С. 59–63.

Леоненко А.В., Красилов А.Д.

Сумской государственной педагогической университет имени А.С. Макаренко

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ФИЗИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ ДЕТЕЙ И МОЛОДЕЖИ

Аннотация

Исследованы теоретические вопросы, касающиеся применения инновационных технологий в физическом воспитании дошкольников, детей школьного возраста, студентов и спортсменов. Проанализированы основные подходы к определению понятий «инновация», «инновационные технологии». Выявлены особенности инновационных процессов в физической культуре. Определены варианты внедрения инновационных технологий на уроках физической культуры. Предложены перспективы дальнейших исследований.

Ключевые слова: инновация, инновационные технологии, интерактивное обучение, инновационная деятельность, физическое воспитание.

Leonenko A.V., Krasilov A.D.

Sumy State Pedagogical University named after A. Makarenko

THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN PHYSICAL EDUCATION OF CHILDREN AND YOUTH

Summary

We investigate theoretical issues concerning the application of innovative technologies in physical education of preschoolers, school-age children, students and athletes. The basic approaches to definition of concepts «innovation», «innovative technologies». Found features of innovation processes in physical education. Identify options for implementation of innovative technologies at the lessons of physical culture. Proposed recommendations for further research.

Keywords: innovation, innovative technology, interactive learning, innovative activities, physical education.